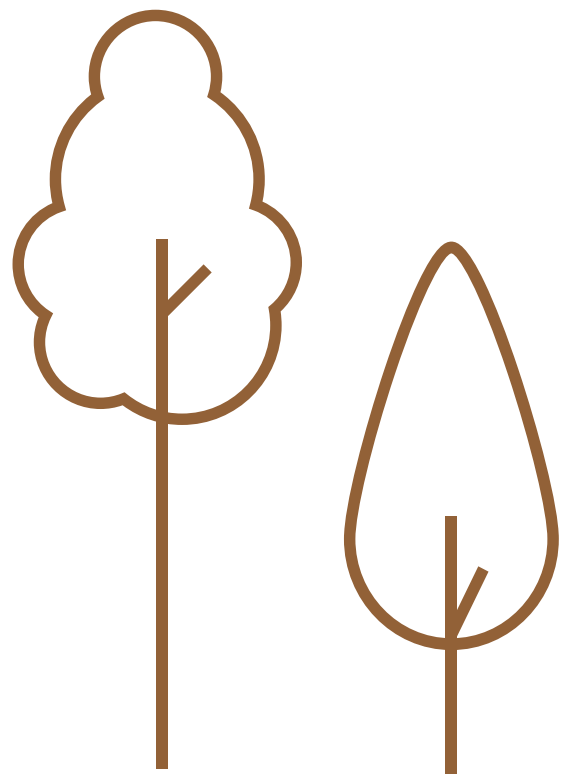

טיוטה להצעת מחליטים לפיתוח הגליל

ינואר - 2021 "עת גליל"

מסמך רקע למועצת הגליל ולתוכנית "עת גליל"

הגליל (מחוז צפון כהגדרתו במשרד הפנים) הינו האזור המגוון והעשיר ביותר בישראל באוצרות נוף, טבע ומורשת. האוכלוסיות השונות החיות בגליל יוצרות מרקמי חיים טבעיים ומגוונים ומהוות דוגמא לפסיפס המרכיב את החברה הישראלית.

בשנים האחרונות קיבלה ממשלת ישראל מספר החלטות הנוגעות לפיתוח הגליל ולשיפור איכות החיים של תושביו לשם הפיכתו לאבן שואבת לאוכלוסיית ישראל כולה. צעדים מעשיים וברוכים ננקטו על ידי הממשלות הקודמות. מיזמי תחבורה גדולים הצליחו לקצר את משך הנסיעה למרכז, הטבות מס עודדו חברות ומשקיעים, תוכניות חדשנות ומצוינות הושקו, ולצד החלטות ממשלה ייעודיות כ-922-022-2262 הצליחו לקדם באזור תחומים ניכרים.

למרות זאת, צמיחתן הדמוגרפית של רוב הערים בגליל נמוכה, כ-50% מהיישובים באזור מדורגים במדד הסוציו-אקונומי 1-3, רמת שירותי הבריאות נמוכה ביחס למרכז הארץ ולצד השיפור במצב התעסוקה הרי ששיעור האבטלה בגליל גבוה, תוחלת החיים בגליל הינה הנמוכה ביותר בארץ ושיעורי הפשיעה בגליל הם מהגבוהים בארץ. נתונים אלו מלמדים כי יש צורך בתוכנית פיתוח רב תחומית, ארוכת טווח, להעצמת נכסי הגליל, יחד עם השלמת הפערים הנדרשים.

מתוך מטרה לגרום לשינוי יסודי בגליל הוקמה ב-19/1/20 "מועצת הגליל" - גוף המייצג את תושבי האזור, הגליל והגולן, אל מול ממשלת ישראל, תוך קידום הרובד העל-אזורי. המועצה מתבססת על חמשת האשכולות בצפון, שלושת ראשי פורום הרשויות הלא יהודיות, בשיתוף הרשויות המקומיות וגורמי השפעה אזוריים. פעילות המועצה מרוכזת על ידי עמותת "לב בגליל".

המועצה מקבלת את סמכותה, בראש ובראשונה, מתושבי הגליל, מעצם היותה מורכבת מראשי רשויות ואשכולות נבחרים, ממוסדות אקדמיים ועסקיים ומהמגזר השלישי. בנוסף תומכים במהלך משרדי ממשלה, המרכז לשלטון מקומי, מרכז המועצות האזוריות, גופים לאומיים כקן הקיימת לישראל והחטיבה להתיישבות, קרנות פילנתרופיות, עמותות ויוזמות חברתיות.

תוכנית "עת גליל" שלפניכם גובשה בשנה האחרונה בדיאלוג מול משרדי הממשלה על ידי מזכירות מועצת הגליל, מנכ"ל האשכולות וצוותים מקצועיים שליוו את התהליך תוך מיפוי הצרכים בשטח, כמו גם את מאפייני התוכניות הקודמות והחלטות הממשלה שהתקבלו לאורך השנים.

ייחודה של התוכנית הוא בהיותה מרוכזת את התנאים הנדרשים ליצירת צמיחה דמוגרפית מכלל התוכניות הקיימות והיותה תשתית להחלטות ממשלה ייעודיות בכל אחד מן התחומים. התוכנית שלפניכם מנוסחת במתווה הצעת מחליטים לממשלה הקרובה ומיועדת להוות את חץ הצפון לפיתוח הגליל.

ראשי רשויות, שותפים לדרך, עמיתים,

אנו, חברי מועצת הגליל, מעבר להיותנו ראשי רשויות ואשכולות, החלטנו להקדיש מזמננו על מנת לקדם את האזור כישות אחת, המסוגלת להוביל מהלכים מתואמים ומשותפים להאצת קידומו של הגליל.

אנו מזמינים אתכם להשתמש בתוכנית המפורטת שבנינו איתכם ובעבורכם, לקרוא לנבחרינו בכנסת לאמץ אותה ולהעבירה כהחלטה אחודה וליצור באמצעותה מכנה משותף אזורי אשר יסייע לנו כחטיבה אחת להצליח להרים את משא הקידום והפיתוח.

בברכה,

שמעון לנקרי, ראש עיריית עכו, יו"ר אשכול גליל מערבי ויו"ר מועצת הגליל

אלי ברדה, ראש עיריית מגדל העמק ויו"ר אשכול גליל ועמקים

בני בן מובחר, יו"ר מוא"ז מבואות החרמון ויו"ר אשכול גליל מזרחי

משה קונינסקי, ראש עיריית כרמיאל ויו"ר אשכול בית הכרם

ירום קרין, יו"ר מוא"ז עמק המעיינות ויו"ר אשכול כינרת ועמקים

דוקטור ספואת אבו ריא, ראש עיריית סח'נין וסגן יו"ר ראש פורום הרשויות הערביות

עאהד רחאל, ראש המועצה האזורית אל בטוף ויושב ראש פורום הרשויות הבדואיות

ג'אבר חמוד, ראש מועצת סג'ור ויושב ראש פורום הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות

טיוטה להצעת מחליטים לפיתוח הגליל ינואר -2021 "עת גליל"

בהמשך להחלטת הממשלה מספר 2262 מיום 08.01.2017 שעניינה פיתוח כלכלי של מחוז הצפון וצעדים משלימים לעיר חיפה, ולהחלטת הממשלה מס' 146 מיום 28.6.2015 שעניינה "קידום הסוגייה האסטרטגית 'פיתוח כלכלי-אזורי' כנגזרת מהערכת המצב האסטרטגית כלכלית-חברתית לממשלה" (להלן - החלטה 146), החלטת הממשלה מס' 1849 מיום 11.8.2016 שעניינה "גיבוש תכנית לפיתוח כלכלי של מחוז הצפון וצעדים משלימים לחיפה" (להלן - החלטה 1849), ולאור החשיבות שממשלת ישראל רואה בפיתוח כלכלי-אסטרטגי של אזור הצפון בתחומי ליבה ופיתוח מנועי צמיחה בהתאם למפורט בהחלטה זו, ובכלל זה מנועי צמיחה בתחומי הפיתוח הכלכלי, ההון האנושי על ידי חינוך והשכלה גבוהה, פיתוח שירותים ציבוריים ושירותים חברתיים, אנו מחליטים לפעול כמפורט בהחלטה זאת ולממש תכנית רב-שנתית לפיתוח מחוז הצפון. ההחלטה מציגה השקעה תקציבית חדשה לשנים 2021-2026. גובה ההשקעה הכולל בהחלטה זו מפרט תוספת של 4,708 מיליארד ש"ח ביחס לחומש הקודם, ובנוסף תקציב להמשך תוכניות קיימות במחוז צפון והכל כמפורט להלן.

פירוט התקציב הנדרש במיליון ₪ (לא כולל תשתיות לאומיות ותחבורה)

סה"כ	לשנה		
		תשתיות לאומיות	1
732	299	העלאת הפריון בעבודה ופיתוח התעשייה	2
797	210	תיירות ונכסי טבע	3
		תחבורה	4
310	77	חינוך	5
500	100	דיוור והתיישבות	6
500	140	חקלאות	7
260	152	בריאות	8
1200	240	ביטחון	9
434	132	קהילה ושירותים חברתיים	10
4,733	1,350	סה"כ	

- א.** החלטה זו מובאת בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 וכל זאת על יסוד השיקולים המפורטים בהחלטה זו.
- ב.** לעניין החלטה זו:
- 1) "מחוז צפון" - כהגדרתו במשרד הפנים.
- 2) רשויות בפריפריאליות 1-4 - עיריות, מועצות מקומיות ומועצות אזוריות במחוז הצפון, לרבות אזורי התעשייה הנמצאים בתחומן המוניציפאלי המסווגות במועד קבלת החלטה זו באשכולות פריפריאליים 1-4 בהתאם למדד הפריפריאליות של הרשויות המקומיות המפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן - הלמ"ס).
- ג.** למעט תוכניות בקידום משרדי הממשלה האחרים, יהיה משרד ראש הממשלה האחראי על ביצוע מעקב ובקרה על התוכנית באמצעות מנהלת ייעודית לצורך כך יוקצו מתקציב המשרד 3.5 ש"ח בכל שנה בין השנים 2021-2025. מדי 6 חודשים ידווחו משרדי הממשלה למשרד ראש הממשלה על יישום התוכנית.
- ד.** אפקטיביות התוכניות שיתוקצבו במסגרת ההחלטה תיבחן על ידי אחד ממכוני המחקר שייבחרו ובהתאם לכך תיבחן תוכנית המשכית וזאת בתוך מסגרת התקציב המאושרת של הממשלה.
- ה.** ככלל, בתוכנית זו לא תידרשנה הרשויות למאצ'ינג (השתתפות) והתקציב הממשלתי יועמד כתקציב חי למימוש הפרויקטים. מטרת התוכנית הינה להביא לפיתוח והאצת הנושאים אשר אופיינו כמשפיעים מרכזיים על תהליך הצמיחה האזורי של מחוז הצפון.

מנועי הצמיחה המרכזיים כפי שאופיינו על ידי צוותי העבודה הם:

1. תשתיות ומפעלים לאומיים: העתקה לגליל של מרכזי השיקום והאחזקה של צה"ל והקמת שדה / שדות תעופה בגליל.
2. הקמת אוניברסיטה בגליל.
3. פיתוח ענף התיירות.
4. פיתוח וקידום התעשייה המסורתית ל-4.0.
5. פיתוח ענפי החקלאות החכמה - AGRO/FOOD/ WATER טק.

נושאי התוכנית:

1. **תשתיות לאומיות** - העתקת תשתיות לאומיות בגליל והקמת תשתיות חדשות.
2. **העלאת הפריון בעבודה ופיתוח התעשייה** - יצירת מקומות תעסוקה איכותיים, העצמת תהליכי הפריון בעבודה, קידום הפריון בחברה הערבית, ופיתוח התעשייה.
3. **פיתוח התיירות ונכסי הטבע** - פיתוח ענף התיירות בגליל כמנוע צמיחה לאומי.
4. **תחבורה** - שיפור שירותי התחבורה הפנים אזורית והנגשת אזורי הצפון המרוחקים.
5. **חינוך והשכלה גבוהה** - הפיכת הגליל למוקד למצוינות חינוכית והקמת אוניברסיטה בגליל.
6. **דיור והתיישבות** - יצירת כדאיות מובהקת למגורים בגליל והגדלת היצע הדיור בתמהילים שונים.
7. **חקלאות** - קידום החקלאות המתקדמת להיותה מקור עוצמה ערכי, התיישבותי וכלכלי למדינת ישראל.
8. **שדרוג מערך הבריאות** - העלאת רמת שירותי הבריאות בגליל עד לממוצע הארצי.
9. **ביטחון** - העלאת רמת הביטחון לתושבי האזור וקביעת תוכנית לאומית לצמצום תופעות האלימות והפלילים בגליל.
10. **חיזוק הקהילה והשירותים החברתיים** - העצמת הקהילות והמנהיגות המקומית, פיתוח ההון החברתי והאנושי בגליל כמחוללי לכידות ומוביליות חברתית באמצעות הרחבה וביסוס של שירותים למשפחות.

1. תשתיות לאומיות

בהמשך להחלטת הממשלה מס' 2050 מיום 7 באוקטובר 2014 שעניינה "תמלוגי רשות שדות התעופה והקמת שדה תעופה משלים לנתב"ג" (להלן - החלטת הממשלה מס' 2050) ובמטרה לקדם הקמת שדה תעופה משלים לנתב"ג אשר יופעל באמצעות המגזר הפרטי, יוחלט:

- א. על העברת האחריות והמשאבים הנדרשים למנהלה האחודה להקמת שדה תעופה בינלאומי משלים לנתב"ג בגליל.
- ב. להטיל על הממונה על התקציבים במשרד האוצר, לקדם את קידום תכנון התאמת שדה התעופה מחניים כשדה תעופה לטיסות שכר לאירופה, תוך התאמה לתיירות צליינית.
- ג. להטיל על הממונה על התקציבים במשרד האוצר, לקדם את אישורה של תכנית העתקת מחנות צה"ל למחוז הצפון ובפרט העתקת המש"אות ממחנות תל השומר, צריפין וחיפה אל ציפורית והעתקת מפקדת קרפ"ר למחוז הצפון.

- במטרה להביא לפיתוח כלכלי של מחוז הצפון על ידי הקמת מרכזי צמיחה כלכליים ברמה הלאומית, עידוד תעסוקה איכותית, העלאת פריון העבודה, עידוד פעילות מחקר ופיתוח, עידוד השקעות ופיתוח התיירות, תתבצע השקעה בתשתיות מחוז צפון ויוחלט להנחות את:
1. משרד הכלכלה להקצות מתקציבו 50 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים 2021-2023 לקרן הממשלתית לתמיכה ומתן אשראי לעסקים קטנים ובינוניים, קיימים וחדשים בגליל. (150)
 2. הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה, להפעיל את התוכנית להעלאת הפריון בעסקים קטנים ובינוניים בענף המסחר והשירותים אשר תוקצב בסכום כולל של 30 מיליון ₪ בהרשאה להתחייב בין השנים 2021-2023 בפריסה שווה ממקורות משרד הכלכלה והתעשייה. (30)
 3. משרד הכלכלה להקצות מתקציבו 8 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2023 להמשך תקצוב "קול קורא" להסרת חסמים לפרויקטים מחוללי צמיחה. (24)
 4. משרד הכלכלה להשקיע 20 מיליון ₪ לשנים 2021-2023 בקידום תדמית התעשייה על ידי תו איכות למעסיקים ועל ידי חשיפת התעשייה לקהלים שונים תושבי הצפון. (20)
 5. משרד החינוך להקצות 15 מיליון ₪ לשנים 2021-2023 לפיתוח רצף השכלה ותעסוקה סביב מסלולי אקדמיטציה ליצירת הון אנושי מיומן לצרכי המגזר העסקי ולפיתוח תכנית כישורים ומיומנויות לאתגרי התעסוקה העתידיים. (15)
 6. משרד הכלכלה להקצות מתקציבו 5 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים 2021-2023 להקמת מערך שישרת את התעשייה בגליל באמצעות האשכול / האשכולות להפחתת רגולציה בתעשייה - one stop shop (15)
 7. משרד הכלכלה להקצות מתקציבו 15 מיליון ₪ לשנים 2021-2023 לעידוד מעסיקים העוברים תהליכי התייעלות ולסיוע בהתאמת כוח אדם במחוז הצפון. (15)
 8. משרד הכלכלה להקצות מתקציבו 5 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים 2021-2023 לסבסוד הסעות למעסיקים שיעסיקו בקבוצות בעיקר נשים בקרב החברה הערבית במחוז הצפון. (15)
 9. משרד הכלכלה להקצות מתקציבו 3 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים 2021-2023 לפיתוח פלטפורמה לעידוד כלכלה מעגלית ולמידה בין מפעלים בגליל. (9)
 10. משרד הכלכלה להקצות מתקציבו 3 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים 2021-2023 כתקציב חי לתמיכה במיזמים חדשים בצפון ועל מנת להגדיל את הביקוש וההיצע. (9)

קידום תעשייה תחרותית ומתקדמת במחוז צפון:

1. להנחות את הרשות לחדשנות לתקצב את קהילות הידע המקצועיות ואת העסקים בתחום ההייטק בדגש על מחוז הצפון ובראייה כלל ארצית. לצורך כך יוקצה תקציב בסך 20 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2023 מתקציב משרד הכלכלה והתעשייה. (60)

עידוד ייצור מתקדם וחדשנות תעשייתית -

2. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה, לתקצב את המשך הפעלת המכון לייצור מתקדם למתן סיוע להטמעת הייצור המתקדם בתעשייה. לצורך כך יוקצו סך של 20 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2023. (60)

3. להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה להקצות תקציב בסך של 10 מיליון ₪ בהרשאה להתחייב בכל אחת מהשנים 2021-2023, להפעלת כלים המתאימים לקידום חברות בעלות ייצור מתקדם שבסיסן במחוז צפון, בהתאם לחוק לעידוד מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד-1984, סמכויותיה והאמצעים העומדים לרשותה. (30)

פיתוח אזורי תעשייה במחוז הצפון:

לטובת פיתוח אזורי תעשייה במחוז הצפון וקידום שיתופי פעולה בין הרשויות המקומיות, הוחלט לקדם את הצעדים הבאים:
להנחות את מנהל אזורי תעשייה במשרד הכלכלה והתעשייה לפעול לתכנון, פיתוח ושיוק אזורי תעשייה קיימים המצויים באזורים הקבועים לפי סעיף 40 ד' לחוק עידוד במחוז הצפון בהתאם לתוכנית העבודה של מנהל אזורי תעשייה. לצורך כך יוקצה משרד הכלכלה והתעשייה סך כולל של 60 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2021-2023. (180)

לשם פיתוח תחום האגרו-פוד טק כמנוע צמיחה לציר המזרחי יוחלט על:

1. הנחיית משרד הכלכלה להקצות מתקציבו 10 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2025 לשם הקמת קרנות ייעודיות לעידוד יזמות הביו-טק, ווטר טק והאגרו-טק בדגש על קריית שמונה וצמח. הקרנות ינוהלו על ידי הרשות לחדשנות ועל פי קריטריונים שייקבעו על ידה בתאום עם משרד החקלאות. (50)

2. הנחיית משרד הכלכלה להקצות תקציב של 10 מיליון ₪ בשנה לשנים 2021-2023 לשם הקמת מנהלת בין-משרדית (חקלאות, כלכלה ותעשייה, חינוך, השכלה גבוהה) שתכתוב ותקדם תכנית כוללת לפיתוח ומיתוג הציר המזרחי של הגליל (ממטולה ועד בית שאן) כעמק האגרו-פוד טק של מדינת ישראל. מנהלת זו תכלול נציגים מהאזור (מוסדות אקדמיים, שלטון מקומי, מגזר עסקי וחקלאי). (30)

3. הנחיית משרד המדע להקצות 5 מיליון ₪ בשנה לכל אחת מהשנים 2021-2025 לתגבור מרכזי המחקר באזור (מיג"ל, מכון שמיר למחקר) להעסקת חוקרים ותמיכה בתעשיית האגרו-פוד טק. (25)

4. הנחיית משרד הכלכלה להקצות 3 מיליון ₪ בשנה לכל אחת מהשנים 2021-2025 למכון המזון הלאומי בתל-חי לצורך הבאת חוקרים, תמיכה במערכות החינוך ועזרה במחקר לתעשייה. מודגש כי תקציב זה הנו תוספת. (15)

5. הנחיית משרד החקלאות להקצות 3 מיליון ₪ בשנה לכל אחת מהשנים 2021-2025 למכללת כנרת להבאת הון אנושי איכותי לתחום הנדסת המים ועזרה במחקר לתעשייה. (15)

6. הנחיית משרד החינוך להקצות 1 מיליון ₪ בשנה לכל אחת מהשנים 2021-2025 לחטיבות הביניים והתיכונים בציר המזרחי של הגליל עבור מגמות המכשירות למקצועות האגרו-פוד טק. (5)

7. הנחיית משרד הכלכלה והתעשייה ומכון הייצוא לממן את בניית המותג האזורי של מוצרי האגרו-פוד טק והשקעה בשיווקו בשווקי העולם.

הגנת הסביבה:

יוחלט להנחות את המשרד להגנת הסביבה לקדם פתרונות קצה חדשים להטמנה בגליל בדגש על מתקני החלפה לאתר "תאנים" ו"טליה" שנסגרו ולהקצות לשם כך 25 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2022 מתקציב קרן הניקיון. המתקנים יוקמו באמצעות מרכזים שינוהלו על ידי האשכולות האזוריים ובליווי המשרד. המתקנים יותאמו לצרכים של הרשויות באזור ולגודלן. (50)

בכדי לממש את נכסיו התיירותיים של הגליל ולהתאימם לאתגרי השעה יוחלט על:

1. הנחיית משרד התיירות והמשרד לפיתוח הנגב והגליל, למנות גוף ו/או רשות ו/או חברה אשר תרכז ותתכלל את כל ההשקעות והמיזמים התיירותיים בתחום התיירות בגליל (להלן: "הגוף הממונה") ולתקצב אותו בסך של 3 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים 2021-2025. (15)
2. הנחיית משרד התיירות והגוף הממונה לבנות תוך שנה מיום אישור החלטה זו תוכנית אב לתיירות. התוכנית תעסוק בפיתוח התיירות לטווחים של שלוש, חמש ועשר שנים בהתאמה. התוכנית שתכתב בתמקד בנכסי התיירות בגליל, אשר יהוו עוגן תיירותי משמעותי וסביבם וביניהם תבנה תכנית האב לתיירות בגליל. התכנית תכלול מהלך מרכזי לפיתוח תיירות נכנסת המבוססת על נכסי הגליל: צליינות, ערכי היסטוריה וטבע, תיירות אותנטית בחברה הערבית ואגרו-טוריזם. תכנית זו תכלול שימוש בשדה התעופה במחניים, שיקלוט טיסות שכר ופיתוח תוכניות מפורטות למלונות ותשתיות נדרשות בכלל הגליל.
3. הנחיית משרדי התיירות החקלאות והאוצר, בשיתוף איגוד ערים כנרת להקצות במשותף סך של 60 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2023 להובלת תכנון והקמת פרויקט לאומי כנרת. הפרויקט יכלול תקצוב הכנת תכנית אב לאגם הכנרת ולחופי הכנרת, בנושאי תיירות, פיתוח חופים ופיתוח תשתיות, בנוסף לתשתיות תרבות וענפי ספורט ייחודיים, במטרה לקדם את פיתוח האזור כאתר ייחודי ברמה עולמית. התוכנית תכלול היבטים של פיתוח תיירותי, נופי, כלכלי ובחינת היתכנות ויכולת הכלה של התשתיות הקיימות בצפי עתידי. משרד התיירות יקים מנהלת ייעודית לטובת קידום התוכנית וביצועה, בשיתוף האשכולות המקיימים ממשק עם תחומי הכנרת. (180)
4. הנחיית משרד התיירות להקצות תקציבים לצורך השקעה בפרויקטים בתחום המלונאות במחוז הצפון. למטרה זו יוקצו 40 מיליון ₪ ממקורות משרד התיירות בהרשאה להתחייב בכל אחת מהשנים 2021-2023. הפרויקטים ייבחנו ויאושרו במנהלת ההשקעות אשר הוקמה מתוקף חוק עידוד ובהתאם לבקשות שיוגשו למנהלה לפי נהלי משרד התיירות (נהלים לעידוד הקמה, הרחבה, הסבה והשבה של בתי מלון). אם בכל אחת משנות הפעילות לא יאושרו בקשות בגובה הנדרש, תתאפשר הסטת התקציב שלא נוצל לטובת חלוקתו לפרויקטים אחרים בתחום המלונאות בהתאם לנהלי המשרד. (120)
5. הנחיית משרד התיירות להקצות לרשות הטבע והגנים תקציב תוספתי של 20 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2025 לשדרוג שמורות הטבע, הפארקים התיירותיים, פרויקטי תיירות, פנאי ונופש אשר ימשכו קהל מבקרים לצפון ויעודדו את המיזמים התיירותיים המקומיים. (100)
6. הנחיית משרד השיכון והבינוי להקצות 10 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2025 לביצוע שיקום ושיפוץ חזיתות בערים שתיבחרנה כמרכזי תיירות במטרה להשביח ולקדם את ההשקעות פרטיות קטנות במבנים ותיקים למטרות תיירות. חלוקת התקציב בין הערים השונות תקבע ע"י ועדה של משרד התיירות מדי שנה מראש. (50)
7. הנחיית משרד התיירות, המשרד לתרבות וספורט והמשרד לפיתוח הנגב והגליל להקצות סכום כולל של 10 מיליון ₪ בכל מהשנים 2021-2025 לקיום פסטיבלים, אירועי תרבות, ספורט, מוסיקה וכנסים באזור הגליל. עדיפות תינתן לאירועים שיתוכננו מראש ליותר משנה אחת ויימשכו למעלה משלושה ימים (שני לילות). (50)
8. הנחיית משרד התיירות בשיתוף הגוף הממונה לפתח ולממש תוכנית לשיווק ופרסום מותג גלילי בתחום התיירות. למטרה זו יוקצו 15 מיליון ₪ ממקורות משרד התיירות לכל אחת מהשנים 2021-2023. (45)
9. הנחיית משרד התחבורה, הפנים והתיירות להקצות סך של 5 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים 2021 - 2025 להקמה ותפעול של פתרונות תחבורה והיסעים אשר יאפשרו התניידות של תיירות פנים ותיירות נכנסת למרכזי התיירות שייבחרו. המיזמים יופעלו ע"י הגוף הממונה בחמש השנים הראשונות ולאחר מכן תבחן היתכנות כלכלית והנפקת זיכיונות. (25)
10. הנחיית משרד התיירות ומשרד הפנים להקצות יחד 5 מיליון ₪ בכל שנה מהשנים 2021-2025 לחמש ערים (אחת מכל אשכול) שתיבחרנה כערים מרכזיות לתיירות בגליל במטרה לבצע פיילוט עם הרשויות המקומיות בנושא ניקיון ותחזוקה באזורי תיירות. במסגרת הפיילוט יוקמו יחידות ייעודיות אשר יעסקו בניקיון שוטף. (25)
11. הנחיית משרד התיירות להקצות 5 מיליון ש"ח בכל שנה מהשנים 2021-2025 בכדי לקדם את ענף רכיבת האופניים בגליל כאמצעי תחבורה נפוץ, כיעד תיירותי בתחום רכיבת האופניים העולמי ומתוך מטרה לייצר פלח שוק תיירותי נוסף. התכנית תכלול, בין השאר, הקמת תשתית לשבילי אופניים, ותכנון המעטפת ההדרכתית וההסברתית. (25)

- 12.** הנחיית משרד התיירות ומשרד הפנים על תקצוב יועץ מקצועי ופרויקטים בתחום התיירות לכל אשכול, הפרויקטים ייגזרו מתוכנית האב. לשם כך יוקצו 5 מיליון ₪ ממקורות המשרדים לכל אחת מהשנים 2021-2023. (15)
- 13.** הנחיית משרד התיירות באמצעות הגוף הממונה לפתח ולממש תוכנית להכשרת תיירנים ובעלי עסק בתחום התיירות. למטרה זו יוקצו 5 מיליון ₪ ממקורות משרד התיירות לכל אחת מהשנים 2021-2023. (15)
- 14.** הנחיית משרד התיירות, המשרד לפיתוח הנגב והגליל, משרד החקלאות והגוף הממונה להקים פלטפורמה דיגיטלית אחידה למוצר התיירות הגלילי. הפלטפורמה תכלול בתי מלון, חדרי אירוח, צימרים, מסעדות ואטרקציות תיירותיות. לשם כך יוקצו 5 מיליון ₪ בשנת 2021 ועוד 2 מיליון ₪ בכל שנה בין השנים 2022-2024 ממקורות משרדי התיירות, פיתוח הנגב והגליל והחקלאות בחלקים שווים. (11)
- 15.** הנחיית משרדי המשפטים והאוצר לבחון החלת תקנה לגביית מס לינה קבוע מכל תייר בכל תחומי הגליל.
- 16.** הנחיית כלל משרדי הממשלה שלא לגבות תשלומי מאצ'ינג או לצמצם תשלומי מאצ'ינג לסך שלא יעלה על 5% מסך הפרויקטים לרשויות המדורגות מתחת לדירוג 5 (כולל) בשנים 2021-2022.

תחבורה:

4.

בכדי להגדיל את הנגישות בין יישובי הגליל למרכזי התעסוקה באזור ובמרכז יוחלט על:

- 1.** הנחיית משרד התחבורה לקביעת לו"ז ברור ומהיר לבניית מסילת הרכבת לקריית שמונה.
- 2.** הנחיית משרד התחבורה לקביעת לו"ז ברור ומהיר לבניית מסילת הרכבת המזרחית לטבריה.
- 3.** הנחיית משרד התחבורה לקביעת לו"ז ברור ומהיר להשלמת הסלילה במקטע הצפוני של כביש 6 עד שלומי.
- 4.** החלטת ממשלה כי תתוכנן ותוקם מנהרת שדרה במסגרת תת"ל 65א, כפי שחלופה זו הוצגה על ידי הוועדה המחוזית צפון במסגרת הליכי התכנון.
- 5.** הנחיית משרד התחבורה להעניק עדיפות למיזמי תחבורה המתוכננים לחבר את הפריפריה הצפונית בכבישי הרוחב (פנים אזורית) בדגש על הכבישים: 675 מצומת נבות ועד צומת הסרגל, כביש 85 בין צומת 7 לצומת קדרים, צומת מחניים-קצרין.
- 6.** הנחיית משרד התחבורה לפעול להקדמת הרחבתו של כביש 65 מעפולה ועד לצומת קדרים וכביש 90 מבית שאן לטבריה.
- 7.** הנחיית משרד התחבורה להקצות מתקציבו 30 מלש"ח בכל אחת מהשנים 2021-2025 לבניית ומימוש תוכנית "תחבורה גמישה" - להרחבת שירות התחבורה הציבורית הפנים-אזורית בין היישובים, לאזורי תעסוקה ולערים. (150)

במטרה להביא לפיתוח ההון האנושי, בין היתר על ידי הגדלת מספר הסטודנטים, בפרט סטודנטים הלומדים מקצועות נדרשים לתעשייה עתירת ידע, על ידי הקניית מיומנויות טכנולוגיות, עידוד לימוד המדעים בקרב תלמידי בתי הספר והקצאת תוספת שעות לימוד ברשויות מקומיות, יוחלט על:

א. הקמת אוניברסיטה בגליל:

הנחיית משרד החינוך והמשרד להשכלה גבוהה להקצות 3 מיליון ₪ למיניו ועדה אשר תמליץ בתוך שישה חודשים על המתאר המוסכם להקמת אוניברסיטה בגליל וזאת על מנת להביא למימוש החלטת הממשלה 3785. (3)

ב. פיתוח ההון האנושי בתחום ההשכלה הגבוהה:

1) הנחיית הוועדה לתכנון ותקצוב של המועצה להשכלה גבוהה (להלן - ות"ת) להגדיל ב-40% את מספר הסטודנטים הלומדים מקצועות נדרשים, בדגש על מספר הסטודנטים לרפואה בפקולטה לרפואה ע"ש עזריאלי בצפת, מספר הסטודנטים במסלולי pre med, סטודנטים לתארים מתקדמים במדעי הרפואה (תואר שני ושלישי המדעי הרפואה), ותלמידי תואר שני במכללות ולתעשיות עתירות הידע והטכנולוגיה במוסדות להשכלה גבוהה לרבות אלה הפועלים במחוז הצפון בשנות הלימודים תשפ"ב-תשפ"ה. לשם כך תגבש ות"ת כלים שונים במהלך התכנית הרב שנתית של מערכת ההשכלה הגבוהה ובתוך כך להעלות ב-15% את גובה מלגות המחיה המשולמות לסטודנטים.

2) הנחיית הות"ת להגדיל את תקציב המכללות האקדמיות במחוז הצפון והפקולטה לרפואה בצפת המתקצבות על ידי ות"ת לשנת הלימודים תשפ"ב- תשפ"ו בסכום של 15 מיליון ₪ בכל שנה לשנים 2021-2025 לפי מודל התקצוב של ות"ת בהתייחס גם למספרי הסטודנטים, שיפורים הקיימים במוסדות בגין סיום תואר בזמן וכיו"ב. (75)

3) הנחיית הות"ת להקצות תקציב בסך 5 מיליון ₪ בכל שנה משנות הלימודים תשפ"ב - תשפ"ו לשם תמרוץ מורים בתחומי הטכנולוגיה, סטודנטים לתארים מתקדמים ומחנכים שיגיעו לגליל על ידי מתן מלגות מחיה אשר יעתיקו את מקומות מגוריהם ליישובים ביישובים המצויים פריפריאליות 1-4. (25)

4) הנחיית משרד החינוך להקצות מתקציבו 5 מיליון ₪ לשנים 2021-2022 לכתיבת תוכנית אב לחינוך בחמשת אשכולות הגליל. (5)

ג. מכללות חינוך:

1) הנחיית משרד החינוך והמשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל להקצות 60 מיליון ₪ לשנים 2021-2025 בפריסה שווה ממקורות המשרדים לטובת קידום בינוי ופיתוח במכללות חינוך במחוז הצפון ברשויות פריפריאליות 1-4, בהתאם לקריטריונים שייקבעו וזאת לצורך עידוד תהליך העברת המכללות לאחריות ות"ת ואיחוד עם מוסדות להשכלה גבוהה אחרים בהתאם למפת הדרכים של ות"ת לנושא. הקצאת התקציב בפועל תהיה על דעת ות"ת. (60)

ד. גיבוש תוכנית חינוכית המקדמת מוביליות חברתית:

1) הנחיית משרד החינוך והמשרד לשוויון חברתי להקצות יחד 30 מיליון ₪ בשנים 2021-2025 בפריסה שווה לתקצוב דיפרנציאלי למוסדות חינוך בגליל לתגמול צוותי הוראה ומנהלים, להענקת סל שירותים ייעוציים ובריאותיים וליישום תוכניות ליצירת גשר שפה ותרבות בין האוכלוסיות בגליל בדגש על האוכלוסיות ערביות וחרדיות. (30)

ה. קידום לימודי מדעים וחינוך מתקדם:

1) הנחיית משרד החינוך להקצות 10 מיליון ₪ על ידי משרד החינוך לכל אחת מהשנים 2021-2023 לתוכנית למצוינות מדעית והתאמה לתעשייה לתלמידים תושבי הגליל שתופעל על ידי אשכולות רשויות אזורי במחוז הצפון. (30)

2) הנחיית משרד החינוך להקצות 10 מיליון ₪ על ידי משרד החינוך לכל אחת מהשנים 2021-2023 לתוכנית "חוג לכל ילד". (30)

- 3) הנחיית משרד החינוך להקצות 5 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים 2021-2023 לתוכנית לתגבור לימודי האגרוטק, ווטר טק, פודטק ו"פרחי הרפואה" בבתי הספר התיכוניים בגליל. (15)
- 4) הנחיית משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל להקצות 10 מיליון ₪ לתוכנית החדשה לחונכות לימודית בתחום המדעים לתלמידי כיתות ט' ביישובים בפריפריה בשנות הלימודים תשפ"ב-תשפ"ה. תקציב התוכנית יעמוד על לשנים מחוז הצפון יתועדף בביצוע תכנית זו, כך שלכל הפחות 40% מהסכום האמור יופנה אליו. (10)
- 5) הנחיית משרד המדע להקצות תוכנית סל מדע לאשכולות בסך 2 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2023 לחמש האשכולות בגליל. (7)
- 1. פיתוח ההון האנושי בתחום החינוך:**

הנחיית משרד החינוך להקצות 20 מיליון ₪ לשנים 2021-2025 בפריסה שווה במסגרת תכנית התקצוב הדיפרנציאלי עבור תוספת שעות הוראה והקמת מרכזי הכשרות למורים תוך מתן תיעודף לבתי ספר חלשים במחוז הצפון בהתאם למדד הטיפוח המשרדי. (20)

דיור והתיישבות:

6.

מנחים בזאת את:

1. משרד הבינוי והשיכון לקבוע מדד סוציו אקונומי חדש הכולל את המדד הפריפריאלי כבסיס לגובה המענקים לרשויות ולרשויות בהם יהיה הדירוג חברתי כלכלי 1-4.
2. משרד האוצר לשלב בתוכנית החומש לחברה הערבית סל כלים לעידוד ולהאצת המימוש בקרקע פרטית למגורים ולשימושים אחרים, מתן מענקים, ו/או הלוואות בערבות מדינה לפיתוח תשתיות ולבנייה בקרקע פרטית.
3. משרד האוצר לקבוע מנגנונים מחייבים להפקעת שטחי ציבור לטובת הרשויות המקומיות ותקצובם המלא בתוכנית החומש.
4. מנהל התכנון למתן פטור ממכרז לשטחי תעסוקה ביישובים קהילתיים.
5. מנהל מקרקעי ישראל להקפאת מחירי השמאות ליישובים הפריפריאליים בגליל באשכולות 1-4 ולבחינה מחדש של אופי קביעתם על מנת ליצור ודאות לרוכשים ותנאים שיווקיים מיטביים.
6. משרד השיכון ומנהל מקרקעי ישראל להעניק הנחה בת 20% לפיתוח התשתיות ביישובים צמודי גדר עד לקו 1 ק"מ מהגדר ובכל יישוב אשר ייקבע כי מדד הצמיחה שלו הינו שלילי או חיובי עד 1% בשנה.
7. משרד הבינוי והשיכון על הקמה ותקצוב של קרן פיתוח בת 200 מיליון ₪ לשנים 2021-2025, ממנה יינתנו הלוואות ומענקים לרשויות המקומיות לטובת פיתוח תשתיות מים, ביוב, דרכים ושטחים ציבוריים בכל התוכניות על קרקע פרטית. (200)
8. משרד הבינוי והשיכון להקצות 60 מיליון ₪ מתקציבו בכל אחת מהשנים 2021-2025 לשם הוזלת עלויות פיתוח התשתיות במרחבים העירוניים והשלמת הפער הקבלני לעידוד התחדשות עירונית ופרוייקטי פינוי בינוי, התקציב יועמד כתקציב תוספתי לרשות להתחדשות עירונית. (300)

חקלאות:

7.

בכדי לממש את נכסי האזור התחומי החקלאות אנו מנחים בזאת את:

1. משרדי המים, הפנים, החקלאות, האוצר, נגב גליל, להקצות 30 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2025 לרשות ניקוז כנרת, לצורך קידום תוכנית "עיר הנחלים", סובבת קריית שמונה בהתאם לתוכנית שתאושר מול משרד התיירות ורשויות הניקוז, התקציב יינתן על פי קצב התקדמות הפרוייקט. (150)
2. משרדי המים, הפנים, החקלאות, האוצר, נגב גליל, להקצות 30 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2025 לרשות ניקוז ירדן דרומי, להקמת עיר נחלים בית שאן בהתאם לתוכנית שתאושר מול משרד התיירות ורשויות הניקוז, התקציב יהיה לשנים על פי תוכנית שתוגש לקצב התקדמות הפרוייקט. (150)

3. משרד החקלאות להקצות מתקציבו 25 מיליון ₪ בכל אחת שנים 2021-2023 לבניית תוכנית אב כוללת למיפוי, ניהול והגדרת שטחי החקלאות במחוז הצפון לשנים הבאות. התוכנית תובא לאישור הממשלה בסוף שנת 2021 כבסיס לגיבוש המדיניות הממשלתית לשטחי החקלאות בגליל. (75)
4. המשרד לביטחון פנים, משרד ההתיישבות ומשרד החקלאות להקצות מתקציבם 20 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2023 לשם יצירת ומימוש תוכנית לטיפול בפשיעה החקלאית בגליל. התקציב יועבר למשטרת ישראל לשם הרחבת פעילות ותוספת תקנים צוות ההתמודדות עם הפשיעה החקלאית ועבירות הרכוש במחוז הצפון. (60)
5. משרד החקלאות להקצות מתקציבו 10 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2023 לשם יצירת ומימוש תוכנית לאומית לליווי חקלאים לניהול המשקים להיותם רווחיים ומתקדמים. התוכנית תמומש באמצעות קולות קוראים לגופי הכשרה מקצועיים, תעניק לחקלאים כלים מקצועיים ועסקיים להתמודדות עם אתגרי השוק. (30)
6. משרד החקלאות להקצות 20 מיליון ₪ מתקציבו להקמת מרכז וטרינרי אזורי בגליל המזרחי והגולן, באמצעות אשכול גליל מזרחי. המרכז יכלול בית חולים ברמה אקדמית, מרכז הדרכה ומכלאות לחיות. (20)
7. משרד הכלכלה ומשרד החקלאות להקצות מתקציבם 5 מיליון ₪ בכל שנה מהשנים 2021-2023 לשם יצירת תוכנית לעידוד צעירים וחיילים משוחררים לעבודה מועדפת בחקלאות. (15)

8. בריאות - מתן שירותים חברתיים וציבוריים במחוז הצפון:

פרק שיפור התשתיות הבריאות והבינוי במחוז הצפון לא יכלל בהחלטה זו, ולגביו תתקבל החלטה נפרדת למעט השלמת מרכז שיקומי בבית החולים פוריה בטבריה אשר בהמשך להחלטה מס 2262 ומתקציבה זה, על מנת להשלים את פרויקט הקמת המרכז השיקומי בטבריה יועברו לאלתר 100 מלש"ח מתקציב משרד האוצר (שהוקצו בהחלטה 2262).

לשם שדרוג השירותים החברתיים, הציבוריים והשירותים בתחום הבריאות לתושבי מחוז הצפון, תתבצע השקעה במחוז הצפון על ידי משרדי האוצר, הבריאות והמשרד לפתוח הגליל והנגב ויוחלט להנחות בזאת את:

1. שיפור רפואת החירום בצפון:
משרד הבריאות להקצות בכל אחת מהשנים שנים 2021-2025 10 מיליון ₪ לטיוב מענה החירום ברשויות הפריפריאליות ובכלל זה הרחבת מצאי האמבולנסים, הוספת תקנים במוקדי החירום ותוספת 100 שעות חודשיות למרכז החירום בקרית שמונה. (50)
2. תמרוץ העסקת רופאים במחוז צפון:
- משרד הבריאות להקצות תקציב בן 20 מיליון ₪ מתוכו יינתן מענק מעבר לגליל של 500 אלף ₪ לרופא מומחה + מענקי מחקר בגובה 100 אלף ₪ לשנה לצורך משיכת רופאים לעבודה בבתי חולים במחוז הצפון.
- משרד הבריאות להקצות תקציב בן 20 מיליון ₪ לשנים 2021-2025 עבור רופאים בעלי שיעור קומה מקצועי אשר יקבעו את פעילותם בפקולטה לרפואה בצפת ובבתי החולים המסונפים לפקולטה. (20)
- משרד הבריאות להקצות תקציב בן 2 מיליון ₪ בכל שנה מהשנים 2021-2025 למתן זמן מוגן לרופאים לבצוע המחקר להשתתפות חצי משרה מתקציב זה למחקר וחצי משרה מתקני בית חולים. (10)
- משרד הבריאות לקבוע יעד להעלאה ב 15% את מספר התקנים בבתי החולים במחלקות: פנימית, ילדים וגריאטריה.
3. מענה אחוד לרפואה בקהילה:
משרד הבריאות להקצות 30 מיליון ₪ מתקציבו לשנים 2021-2023 בפריסה שווה לצורך גיבוש תוכנית הנגשה ובניה של מרפאות קהילתיות, כולל רפואת מומחים, טיפולים לישובים מרוחקים ותקצוב הולם ומותאם לייחודיות הפיזור הגיאוגרפי והחברתי. (30)

4. משרד הבריאות:

להקצות 20 מיליון ₪ מתקציבו בשנים 2021-2025 בפריסה שווה, לתקצוב תוכנית ייעודית לתחום הרפואה המונעת ואורח חיים בריא לאוכלוסיית הגליל עם דגש מיוחד לחברה הערבית, כולל תקציבים להנגשת השירותים בכפרים הערביים. השירותים צריכים לכלול תקציבים לרפואה מונעת בתחומי הסרטן, הסכרת, ההשמנה והגנטיקה, התוכנית תכתב ותובל על ידי משרד הבריאות, בשיתוף הפקולטה לרפואה בצפת וקופות החולים. (20)

5. משרד הבריאות, המשרד לפיתוח הנגב והגליל ומשרד המדע והטכנולוגיה:

להקצות 10 מיליון ₪ מתקציבם בשנים 2021-2025 בפריסה שווה לגיבוש תוכנית לאומית ראשונית ("פיילוט") בנושא טיפול רפואי מרחוק ועידוד פיתוחי טכנולוגיה מתקדמת כמענה למחסור בכוח אדם ותשתיות. (10)

6. משרד הבריאות:

להקצות מתקציבו בשנים 2021-2025 את התקציב הנדרש לתכנון והעתקת בית החולים מזור מהעיר עכו למרכז הרפואי "גליל" בעיר נהריה.

ביטחון:

9.

א. על מנת להעלות את רמת המוכנות לחירום יוחלט:

1. להנחות את משרד האוצר: להקצות 150 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים 2021-2025 למימוש החלטת הממשלה לתוכנית "מגן הצפון". התקציב יועבר למנהלת משרד הביטחון לשם תמרוץ פרויקטי בניוי לתושבי קו העימות בדגש על 21 מהיישובים, בתחומי התחדשות עירונית, חיזוק מבנים והשלמת בניית מרחב מוגנים אישיים. (750)
2. להנחות את משרד האוצר להקצות 15 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2025 להעלאת המוכנות לרעידת אדמה, התקציב יוקצה לסקרי מבנים מסוכנים על קווי השבר הסורי אפריקאי ושבר יגור, הכשרת מהנדסים למיון מבנים, שיפור מוקדי החירום ומיפוי חברות הנדסיות. (75)
3. חיזוק חוסן קהילתי להנחות את משרדי הרווחה והפנים והגליל על הקצאת 50 מיליון ₪ מתקציב המשרד לשנים 2021-2025 למטרת חיזוק המוכנות היישובית לשעת חירום באמצעות בניית מרכזי חוסן קהילתיים אזוריים המנוהלים ברמת אשכולות, למתן מענה מערכתי רב תחומי משולב לצרכי הפרט והקהילה. (50)

ב. על מנת להעלות את רמת הביטחון אישי יוחלט:

1. להנחות את משרדי ביטחון הפנים והאוצר להקצות 50 מיליון ₪ בכל שנה מהשנים 2021-2025 להמשך בניין הכוח המשטרתי בחברה הערבית באמצעות השלמת יישומה של תוכנית החומש, שאושרה בהחלטת הממשלה בשנת 2016 וקביעת תוכנית חומש נוספת שתשלים את פריסת תחנות המשטרה ואת תגבור התחנות הקיימות בחברה הערבית, בחיזוק היחידות המרחביות והארציות לפעילות נגד פשיעה מאורגנת ומתן דגש מיוחד לנושא הטיפול בסחיטת דמי חסות. (250)
2. להנחות את משרדי ביטחון הפנים והאוצר להקצות 50 מיליון ₪ לשנים 2021-2025 בפריסה שווה, לבניית חוסן חברתי יישובי ביישובים בעלי רמת פשיעה גבוהה למימוש תוכניות חינוכיות, הכשרות הורים בתוכנית מערכתית של "אזור צומח" התוכנית תיכתב ותיושם בשיתוף המשרד לבט"פ והרשויות המקומיות. (50)
3. להנחות את משרד העבודה והרווחה להקצות 5 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2025 לקידום תוכניות לעידוד תעסוקה של גברים ערבים צעירים. (25)

10. חיזוק הקהילה והשירותים החברתיים:

לשם חיזוק הקהילות בגליל ומתוך מטרה לצמצם את ההגירה השלילית מהגליל יוחלט:

1. להנחות משרד התרבות והספורט להקצות 50 מיליון ₪ בכל שנה בין השנים 2021-2023 לשיפור מתקני ספורט ברשויות מקומיות במחוז הצפון תוך עמידה בתנאי סף שאותם קבע המשרד. הקצאת התקציב מותנית בהגשת הבקשות על ידי הרשויות המקומיות לאחר פרסום קול קורא בכל אחת מהשנים. (150)
2. לשם חיזוק השלטון המקומי במחוז הצפון:
 - להנחות משרד הרווחה להקצות 25 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2021-2023 לצורך ביטול ההשתתפות (מאצ'ינג) של רשויות המקומיות באשכול 4-1 בתקני עובדי הרווחה והחינוך, שירותי קהילה ושירותים חוץ ביתיים לאוכלוסיות בסיכון ולאנשים עם מוגבלות. (75)
 3. להנחות את משרדי הרווחה והשירותים החברתיים להקצות 50 מיליון ₪ לשנים 2021 - 2025 לבינוי מרכזים אזוריים למתן שירותי תעסוקה, פנאי ופעילות חברתית לאוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים בחברה. (50)
 4. לשם עידוד הגירה חיובית:
 - להנחות את המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל להקצות סך של 15 מיליון ₪ מתקציב המשרד לכל אחת מהשנים 2021-2023 לעידוד וחיזוק ההתיישבות בגליל באמצעות הפעלת תכניות ופרויקטים ברשויות בעלות מאזן הגירה שלילי. הקריטריונים המפורטים להפעלת התכנית ייקבעו על-ידי המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל על בסיס פרמטרים מקצועיים. (45)
 5. להנחות את משרד התרבות והספורט להקצות 10 מיליון ₪ בכל שנה בין השנים 2021-2023 לצורך תקצוב פעילות אזורית ועידוד שיתופי הפעולה בתחומי התרבות והספורט באמצעות / שותפות האשכולות. (30)
 6. להנחות את משרד הפנים להקצות מתקציבו 8 מיליון ₪ בכל שנה בין השנים 2021-2023 לשם הקמת אגף "חברה וקהילה" בכל אשכול למתן מענה מותאם לכל רשות. (24)
 7. להנחות את משרדי הרווחה והשירותים החברתיים להקצות 20 מיליון ₪ מתקציבם לשנים 2021-2025 להרחבת השירותים לנוער וצעירים במצבי סיכון ומצוקה (כגון: תכנית יתד / מרכזי צעירים / מרכזי ראיין ורואד) להשתלבות מיטבית בתחומי תעסוקה, השכלה, משפחה ופיתוח תמונת עתיד. (20)
 8. להנחות את משרדי העלייה והקליטה והפנים להקצות מתקציבם 5 מיליון ₪ בכל שנה בין השנים 2021-2023 ליצירת תוכנית לעידוד עליה לגליל בדגש על אוכלוסיות של מקצועות נדרשים לתעשייה ולכלכלה האזורית. (15)
 9. להנחות את משרדי התרבות והספורט ופיתוח הנגב והגליל להקצות 5 מיליון ₪ בכל שנה בין השנים 2021-2023 לשם הקמת קרנות לעידוד יוצרים בתחומי הקולנוע והמוזיקה בגליל באמצעות האשכולות. (15)
 10. למימוש תקציבי החלטת ממשלה מס' 4439 מה-6.1.19 לצמצום תופעת האלימות במשפחה.

הסברי רקע:

החלטה זו מובאת בהמשך להחלטה 2262 שהתקבלה בחודש ינואר 2017, מתוך כוונה להמשיך את מגמות ההתקדמות שהחלו עם ביצועה ולתקן את הליקויים שהתגלו במהלך שנות היישום.

טרם כתיבת ההחלטה הובלה על ידי "מועצת הגליל" עבודה בת מספר חודשים למיפוי המצב הנוכחי בתום תקופת מימוש החלטה 2262 ולאור מסקנותיה. מסקנות צוותי העבודה רוכזו במסמך מסכם בשם "עת גליל" והוא מהווה את התשתית המקצועית להחלטה זו.

בהמשך להחלטה 2262 אשר נתנה דגש להיבטי הפיתוח הכלכלי, בהחלטה זו באים לידי ביטוי גם היבטים נוספים, כמו המיגון והביטחון האישי אשר הפכו בשנים האחרונות למרכיב חשוב בשיקולי המגורים בצפון, זאת לצד הצורך בכתיבת תוכניות אב אזוריות בנושאי תיירות והתיישבות אשר הוגדרו כהכרחיים לקיום "קפיצת המדרגה" האזורית הנדרשת.

כחלק מלקחי יישום החלטה 2262 נקבע בהחלטה זו כי מנגנון הביצוע למימוש התוכנית יהיה מנהלת ייעודית הכפופה למשרד ראש הממשלה, זאת, עקב מגוון התוכניות השונות, כלכליות, חברתיות וביטחוניות הנדרשות לתהליך קפיצת המדרגה הנדרש ומסקנות יישום החלטה 2262 אשר הציפו את האתגר שבעבודה מול משרדים שונים כמו גם את הקושי להפריד בין תקציבי המשרד השוטפים לתקציבי התוכנית הייעודיים.

פיתוח כלכלי:

בנושא הפיתוח כלכלי מתקדם נציין כי הוקמו בשנים האחרונות המכון הלאומי לייצור מתקדם בכרמיאל הנותן תמיכה למפעלים הזקוקים לליווי טכנולוגי ומקצועי, בגליל המזרחי הוקם מכון המזון הלאומי לחדשנות ופארק מיקרו תעשייה, בנוסף הוקם המרכז לחדשנות ויזמות בתחום תעשיית המזון והאגרו-טק באשכול כינרת.

בכל הקשור למנועי צמיחה אנו רואים חשיבות גבוהה ביישום החלטות הממשלה להענקת תעשיות ותשתיות לאומיות לצפון. הענקת תעשיות מרכזי השיקום והאחזקה בהדגשה כמו יתר התשתיות האמורות אופיינה כתנאי לקפיצת מדרגה כלכלית. חסם מרכזי למיצוי מיטבי של תקציבי החלטה 2262 היה תחום המאצ'ינג (השתתפות), אשר אי יכולת הרשויות והמוסדות להעמיד את חלקן, נעצרו פרויקטים רבים, דוגמת אגף השיקום בבית החולים פוריה. אכן בהחלטה זו התקציבים שהועמדו נמוכים באופן משמעותי מההחלטה הקודמת אך אינם דורשים את השתתפות הרשויות.

חסם נוסף שזוהה הוא אי צביעת התקציב הייעודי לתוכנית לפיתוח הצפון בתוך תקציבים השוטף של משרדי הממשלה וכתוצאה מכך נאלצה המנהלת הייעודית להתדיין עם כלל המשרדים באשר לתקציבים המתאימים למימוש החלטת הממשלה. במימוש החלטה זו ישנו צורך כי התקציב יועבר למנהלת הייעודית במשרד ראש הממשלה כתקציב "חי".

החלטה זו מובאת בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן: החוק), וזאת בהתבסס על השיקולים המפורטים בסעיף 151(ב) לחוק, ובכלל זה חוסנו הכלכלי והחברתי של האזור או היישוב ורמת השירותים בו כאמור בסעיף 151(ב) לחוק; מיקומו הגאוגרפי של האזור או היישוב או המרחק שלו מריכוזי אוכלוסייה וממרכז הארץ כאמור בסעיף 151(ב)(4) לחוק והצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק.

בנושא הפיתוח כלכלי מתקדם נציין כי הוקמו בשנים האחרונות המכון הלאומי לייצור מתקדם בכרמיאל הנותן תמיכה למפעלים הזקוקים לליווי טכנולוגי ומקצועי, בגליל המזרחי הוקם מכון המזון הלאומי לחדשנות ופארק מיקרו תעשייה, בנוסף הוקם המרכז לחדשנות ויזמות בתחום תעשיית המזון והאגרו-טק באשכול כינרת.

בכל הקשור למנועי צמיחה אנו רואים חשיבות גבוהה ביישום החלטות הממשלה להעתקת תעשיות ותשתיות לאומיות לצפון. העתקת תעשיות מרכזי השיקום והאחזקה בהדגשה כמו יתר התשתיות האמורות אופיינה כתנאי לקפיצת מדרגה כלכלית.

חסם מרכזי למיצוי מיטבי של תקציבי החלטה 2262 היה תחום המאצ'ינג (השתתפות), אשר אי יכולת הרשויות והמוסדות להעמיד את חלקן, נעצרו פרויקטים רבים, דוגמת אגף השיקום בבית החולים פוריה. אכן בהחלטה זו התקציבים שהועמדו נמוכים באופן משמעותי מההחלטה הקודמת אך אינם דורשים את השתתפות הרשויות.

חסם נוסף שזוהה הוא אי צביעת התקציב הייעודי לתוכנית לפיתוח הצפון בתוך תקציבים השוטף של משרדי הממשלה וכתוצאה מכך נאלצה המנהלת הייעודית להתדיין עם כלל המשרדים באשר לתקציבים המתאימים למימוש החלטת הממשלה. במימוש החלטה זו ישנו צורך כי התקציב יועבר למנהלת הייעודית במשרד ראש הממשלה כתקציב "חי".

החלטה זו מובאת בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן: החוק), וזאת בהתבסס על השיקולים המפורטים בסעיף 151(ב) לחוק, ובכלל זה חוסנו הכלכלי והחברתי של האזור או היישוב ורמת השירותים בו כאמור בסעיף 151(ב) לחוק; מיקומו הגאוגרפי של האזור או היישוב או המרחק שלו מריכוזי אוכלוסייה וממרכז הארץ כאמור בסעיף 151(ב) לחוק והצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות כאמור בסעיף 151(ב) לחוק.

במחוז צפון, כהגדרתו על ידי משרד הפנים, מתגוררת אוכלוסייה בהיקף של 1.44 מיליון איש (למ"ס, 2019). במחוז יש 94 רשויות מקומיות ו-5 נפות. בהתאם להחלטת הממשלה בעניין הכרזה על יישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית (החלטה מס' 667 מיום 04.08.2013 שעניינה "הגדרת יישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית", להלן - החלטה 667), הוגדרו אזורי הפריפריה כנפות הפריפריאליות ביותר, בהתאם למדד נפתי משולב, המשקלל את המדד חברתי-כלכלי ומדד הפריפריאליות (על פי דירוג הלמ"ס) של הרשויות המקומיות בנפה.

מדד הפריפריאליות: המדד חושב על ידי הלמ"ס כשקלול של שני מרכיבים שווים במשקלם:

א. קירבה של רשות מקומית לגבול מחוז תל-אביב, כהגדרתו במשרד הפנים, המהווה את מרכזה הגיאוגרפי של המדינה, אך גם מרכזה הכלכלי והעסקי.

ב. שקלול בין קרבת הרשות המקומית לכל הרשויות המקומיות בארץ (ריכוזי אוכלוסייה) לבין גודל האוכלוסייה שלהן. במסמכי הלמ"ס מרכיב זה נועד למדוד את הנגישות הפוטנציאלית של היישוב, כאשר גודל האוכלוסייה עשוי להצביע על מגוון רחב של פרמטרים כלכליים, כגון תעסוקה, נגישות לשווקים, לשירותים וכו'. להרחבה על מדד הפריפריה ודרך חישובו ניתן לפנות לאתר הלמ"ס.

המדד החברתי-כלכלי: המדד החברתי-כלכלי של הלמ"ס מבטא שילוב של תכונות בסיסיות, חברתיות-כלכליות, של האוכלוסייה ברשות מקומית. הלמ"ס משקללת במדד זה את הקריטריונים הבאים:

א. דמוגרפיה:

חציון גיל, יחס תלות (היחס בין סך בני 0-19 ובני 65+ לבין בני 20-64), ממוצע נפשות למשק בית.

ב. השכלה וחינוך: ממוצע שנות לימוד של בני 25-54, אחוז בעלי תואר אקדמי מבני 25-54, אחוז עובדים במשלח יד אקדמי או מנהלי.

ג. תעסוקה וגמלאות:

אחוז בעלי הכנסה מעבודה מבני 15+, אחוז נשים בנות 25-54 שאינן בכוח העבודה האזרחי, אחוז בעלי הכנסה מעבודה מעל פעמיים השכר הממוצע, אחוז בעלי הכנסה מעבודה מתחת לשכר המינימום, אחוז מקבלי הבטחת הכנסה והשלמת הכנסה.

ד. רמת חיים:

הכנסה חודשית ממוצעת לנפש סטנדרטית, ממוצע כלי רכב בשימוש לבני 18+ במשק בית, ממוצע מספר החדרים לנפש במשק בית, ממוצע מספר חדרי השירותים לנפש במשק בית, אחוז משקי בית בעלי מחשב ומנוי לאינטרנט.

יצוין כי רשימת "אזורי הפריפריה" בהתאם להחלטה 667, היא רשימת נפות, בסדר עולה, מהנמוך לגבוה, שבהן מתגוררת אוכלוסייה בהיקף מצטבר של עד 25% מתושבי מדינת ישראל. מחוז הצפון כולו בעל עדיפות לאומית, נוכח העובדה שכל חמש הנפות הכלולות בו (גולן, צפת, עכו, כנרת ויזרעאל) נמצאות ברשימת "אזורי הפריפריה", כהגדרתן לעיל. עוד יצוין כי מחוז הצפון הוא המחוז היחיד במדינת ישראל שכל הנפות הכלולות בו נכללות ברשימת "אזורי הפריפריה". הנפה היחידה שנכללה ברשימת "אזורי הפריפריה" מעבר למחוז הצפון היא נפת באר שבע. יצוין כי החלטה 667 מגדירה אזורי עדיפות לאומית ומאפשרת מתן הטבות להם כמפורט בה, אך אינה קובעת שלעצמה הטבות כלשהן לאזורי העדיפות.

הממשלה נתנה בהחלטותיה מענים מיוחדים ומקיפים עבור נפת באר שבע, כך, לדוגמה, בהחלטה 546 מיום 13.7.14 שעניינה "אימוץ המלצות הצוות הבין-משרדי לעדכון התכנית הלאומית לפיתוח הנגב לאור יישום המהלך להעתקת מחנות צה"ל לנגב" והחלטה מס' 2025 מיום 14.9.23 שעניינה "תכנית רב שנתית לפיתוח הדרום". התוכנית המוצעת כעת נועדה לתת מענה מקיף גם למחוז הצפון, תוך התמקדות במנועי הצמיחה בתחום הפיתוח הכלכלי, ההון האנושי על ידי חינוך והשכלה גבוהה, פיתוח תשתיות תחבורה והגדלת הנגישות התחבורתית, פיתוח שירותים ציבוריים וחברתיים לשם פיתוחו העתידי של מחוז צפון ולמשיכת אוכלוסייה לאזור, וכל זאת על יסוד ההנמקות שלהלן:

הגירה שלילית

חישוב מאזן ההגירה הוא מספר התושבים היוצאים מהרשויות המקומיות והמועצות האזוריות בניכוי מספר התושבים הנכנסים אליהן. מאזן הגירה שלילי, או הגירה שלילית, משמעו שיותר תושבים יצאו מאשר נכנסו בערכים אבסולוטיים. ניתן לבדוק נתון זה לקבוצת גילאים ספציפית. כדי להשוות את נתון ההגירה בין המחוזות נבדקה הגירה שלילית של שכבת בני 15-29 מתוך סך האוכלוסייה במחוז: על פי נתוני הלמ"ס לשנת 2017, במחוז צפון מאזן ההגירה הוא השלילי ביותר למעט מחוז ירושלים (-0.15% במחוז צפון, -0.2% במחוז ירושלים, במחוז תל אביב מאזן ההגירה הוא חיובי ובמחוז דרום -0.05%). המשמעות היא שהאוכלוסייה "הצעירה" לא נשארת במחוז צפון, שככל הנראה לא זוכה למענה מספק בתחומי החיים המשמעותיים בתקופה זו של החיים - בהשכלה ובתעסוקה.

העלאת הפריון בעבודה במחוז צפון:

חלפו מספר חודשים מאז החל משבר הקורונה ונכון לימים אלו אלפי דורשי עבודה טרם חזרו לעבודה. החזרה לעבודה עדיין אינה נראית באופק. ככל שהזמן עובר, הסיכוי של אותם אנשים להיקלע למסלול ארוך טווח של אבטלה והישענות על קצבאות סוציאליות גדל. הניסיון הבינלאומי מראה כי תהליך ההתאוששות אחרי משבר משמעותי בשוק העבודה הוא תהליך ארוך טווח העלול להימשך מספר שנים. ברור כי השפעות הקורונה יהיו נוכחות גם בשנים הקרובות, הן ברמת הפרט והן ברמת המשק. על מנת להפחית את הנזקים הכלכליים והפסיכולוגיים הנוצרים כתוצאה מאבטלה ממושכת, יש צורך בהתערבות ממשלתית.

קיים אופי ייחודי למשבר בתחום התעסוקה במחוז צפון שנובע מתמהיל התושבים באזור הצפון. 58% ממקבלי קצבת ה"ה משתייכים לחברה הערבית. ניתן להבחין במגמה חדשה בקרב מקבלי קצבאות בחברה הערבית יותר גברים מנשים, ואוכלוסייה צעירה יותר שפוטרה בעקבות המשבר. לאור זאת, שירות התעסוקה ממליץ על בניית תכניות לעידוד תעסוקה הכוללות: שיקום, שילוב ושדרוג כוח העבודה הישראלי, תוך פיתוח מקומות תעסוקה וחיזוק מיומנויות נדרשות לשוק העבודה העתידי שקידומו הואץ בעקבות המשבר.

הפריון בעבודה:

העלאת פריון העבודה הוא אחד האתגרים המרכזיים של המשק הישראלי בהיותו הבסיס לעלייה בשכר, וכן גם ברמת החיים. העלאת פריון העבודה בכל ענפי המשק מהווה גם בסיס לצמצום הפערים בחברה הישראלית. פריון העבודה הנמוך בישראל בולט במיוחד בענפים המקומיים והבלתי סחירים.

בעוד ענפי ההיי-טק נהנים מפריון גבוה ומסוגלים לשלם שכר גבוה בהתאם, יש לזכור כי ענפים אלו מעסיקים רק כ- 9% מהשכירים במשק, בעוד מרבית השכירים מועסקים ביתר ענפי המשק, בעיקר בענפים המקומיים והבלתי סחירים, שבהם הפריון נמוך גם בהשוואה בינלאומית. לכן, טיפול ממוקד באותם ענפים שבהם פריון העבודה נמוך במיוחד, יכול להיות המפתח לא רק לצמיחת המשק אלא גם לצמצום פערי שכר ופערים בכלל.

אחד הגורמים המרכזיים לפריון העבודה הנמוך בישראל הוא הרמה הנמוכה של המיומנויות הרלוונטיות לשוק העבודה. ניכרת חולשה באיכות ההשכלה, כפי שעולה מתוצאות מערכת החינוך במבחנים בינלאומיים (PIZA) מסקרי מיומנויות של עובדים בוגרים במשק (PIAAC) ומדיווחים מהשטח של המגזר העסקי.

מעבר לכך שרמת מיומנויות העובדים הרלוונטיות לשוק העבודה נמוכה יחסית בקרב רוב קבוצות האוכלוסייה והגיל, גם הפערים ברמת המיומנויות בין קבוצות אוכלוסייה גבוהים במיוחד.

ממד אחד של הפערים משתקף בקשר החזק במיוחד בישראל בין רקע כלכלי-חברתי של תלמידים ועובדים לבין הישגיהם במבחנים. דבר המחמיר ככל שמתרחקים מהמרכז לעבר הפריפריה.

נראה כי קיים אי-שוויון ניכר בחינוך כשהפערים הכלכליים משפיעים במיוחד על איכות המיומנויות של הפרטים.

במטרה להביא לחיזוק אזורי הפריפריה הרחוקים יותר במחוז צפון, מוצע כי הקמה של גופים חדשים, ובפרט גופים המייצרים פעילות כלכלית סביבם, תתבצע באזורים במחוז צפון המסווגים לאשכולות פריפריאליים 4-1 לפי הגדרת הלמ"ס. המדד הפריפריאלי משקף אזורים שמאופיינים בחוסר נגישות למוקדי התעסוקה הגדולים. כמו כן, בבדיקה של מספר רשויות מקומיות במחוז צפון בהן האוכלוסייה גבוהה מ-20,000 איש, נמצא כי שיעור האבטלה ברשויות מקומיות המסווגות לאשכולות פריפריאליים 4-1 כהגדרת הלמ"ס גבוה בהשוואה ליישובים באשכול פריפריאלי 5. לצורך ההדגמה (על בסיס נתוני לשכת התעסוקה לחודש אוקטובר 2016): יישובים באשכול פריפריאלי 5 במחוז צפון: עפולה 5.3%, נצרת עילית 5.0%, מגדל העמק 4.9%, יקנעם עילית 3.3% (4.6% בממוצע); יישובים באשכול פריפריאלי 4-1 במחוז צפון: עכו 9.9%, צפת 7.4%, מעלות תרשיחא 5.6%, טבריה 5.4% (7.1% בממוצע).

מטרת התוכנית היא להביא לפיתוח כלכלי מכליל של מחוז הצפון על ידי הקמת מרכזי צמיחה כלכליים ברמה הלאומית, עידוד תעסוקה איכותית, העלאת פריון העבודה, עידוד פעילות מחקר ופיתוח, עידוד השקעות ופיתוח התיירות.

רווחה

תחולת העוני במחוז צפון גבוה ביחס למחוזות אחרים וביחס לממוצע הארצי, למעט מחוז ירושלים. 29.4% מהמשפחות במחוז צפון עניות זאת לעומת 12.5% במחוז תל אביב, 9.8% במחוז מרכז ו-18.4% במחוז דרום, כל זאת לפי דו"ח ממדי העוני והפערים החברתיים של המוסד לביטוח לאומי לשנת 2015. בנוסף, מחוז צפון הוא בעל השיעור הגבוה ביותר של מקבלי הבטחת הכנסה - 7.9% מסך האוכלוסייה (בדומה למחוז דרום עם 7.8%), לפי נתוני הלמ"ס לשנת 2014. פערי העוני והשכר המצוינים לעיל, מעלים צורך ממשי בהתערבות ממשלתית לשם תיקון המצב, תוך שדרוג רמת התעסוקה והשכר במחוז צפון על ידי סל של כלים שונים לצד פעולות לחיזוק השירותים החברתיים כמתואר בהחלטה. כמו כן, במטרה לשפר את רמת החיים של אוכלוסיית מחוז צפון, מוצעים צעדים נוספים בתחום רמת איכות השירותים החברתיים והציבוריים במחוז צפון.

בריאות

בדו"ח הוועדה לבחינת הרחבת שירותי הרפואה בצפון מיום ה-5 בספטמבר 2016, אשר מפורסם באתר משרד הבריאות, נמצא כי תוחלת החיים במחוז הצפון נמוכה בשנתיים מהממוצע הארצי. שיעור תמותת התינוקות במגמת ירידה, אך הוא השני בגודלו לאחר מחוז דרום. על פי נתוני משרד הבריאות "מיטות אשפוז ועמדות ברישוי" מינואר 2016 ועל פי נתוני הלמ"ס לגודל האוכלוסייה לפי מחוזות, במחוז הצפון יש 1.46 מיטות ל-1,000 נפשות - שזה הנתון הנמוך ביותר אחרי מחוז דרום עם 1.34, לצורך השוואה: במחוז חיפה 2.48, מחוז תל אביב 2.45, מחוז ירושלים 2.20. יצוין כי מחוז הדרום מקבל מענה, בין היתר בתחום הבריאות, במסגרת החלטת ממשלה 2025 מיום 23.9.2014 שעניינה "תכנית רב שנתית לפיתוח הדרום", הכוללת ועדת היגוי להקמת בית חולים, תוספת מיטות אשפוז, תגבור מערך מוקדי לילה וחיזוק השירותים הרפואיים לגיל הרך. ממוצע הרופאים המועסקים במחוז הצפון הינו 1.6 ל-1,000 נפש, לעומת הממוצע ארצי העומד על 3.45 רופאים.

פירוט נוסף לעניין צרכי מערכת הרפואה בצפון, ניתן למצוא בדו"ח המלא של הוועדה לבחינת הרחבת שירותי הרפואה בצפון. בהתאם לממצאי והמלצות הדו"ח, ולאור מצב שירותי הרפואה בצפון, מוצע בהחלטה זו להקצות משאבים נכבדים לטובת צמצום הפערים בין מחוז הצפון לממוצע הארצי בתחום הבריאות ושירותי הרפואה.

תעסוקה ושכר:

בהשוואת נתוני התעסוקה במחוז הצפון למחוזות אחרים קיימים פערים: השכר הממוצע לשכיר במחוז צפון, העומד על 7,035 ש"ח, הוא הנמוך ביותר בהשוואה לכל שאר המחוזות בארץ. השכר במחוז צפון נמוך ב-28% מאשר במחוז המרכז, שבו השכר הממוצע לשכיר עומד על 9,779 ש"ח, לעומת 7,439 ש"ח במחוז הדרום ובמחוז ירושלים על 7,252 ש"ח (זאת על בסיס נתוני המוסד לביטוח לאומי לשנת 2014 "שכר והכנסה מעבודה לפי יישוב ומשתנים כלכליים שונים, 2014").

לפי נתוני ביטוח לאומי לשנת 2014 ("שכר והכנסה מעבודה לפי יישוב ומשתנים כלכליים שונים, 2014"), שיעור המשתכרים בשכר אשר לא עולה על שכר המינימום במחוז צפון עומד על 42.1% והוא שני רק לירושלים מבין כל המחוזות בה שיעור זה עומד על 42.2%. זאת לעומת 31.9% במחוז מרכז, 33.1% במחוז תל אביב, 37.3% במחוז חיפה, ו-39.8% במחוז דרום. יצוין כי העיר ירושלים, שהיא המרכזית במחוז ירושלים, מקבלת בשנים האחרונות מענים מיוחדים נוכח מאפייניה כעיר הבירה.

כך, לדוגמה, החלטה מס' 1483 מיום 02.06.2016 שעניינה "תוכנית היובל לפיתוח הכלכלי של ירושלים", והחלטה מס' 8 מיום 19.05.2015 שעניינה "גיבוש תכנית לפיתוח הכלכלי של ירושלים לשנים 2016 - 2020" על פי סקר כ"א של הלמ"ס, נתוני האבטלה ברבעון שלישי 2016 מעידים על שיעור אבטלה של 6.1% במחוז צפון.

מדובר בשיעור גבוה, בהשוואה למחוזות האחרים. מהנתונים עולה כי רק במחוז ירושלים שיעור האבטלה היה גבוה ממחוז צפון ועמד על 6.6%. אמנם בשנת 2015, שיעור האבטלה במחוז דרום עלה על שיעור האבטלה במחוז הצפון, אך במהלך שנת 2016 נרשמה במחוז דרום ירידה עקבית בנתוני האבטלה. לעומת זאת במחוז צפון לא נרשמה ירידה דומה. יוזכר, כי הממשלה קידמה מספר החלטות אופרטיביות לסייע למחוז דרום.

להלן טבלת שיעורי האבטלה בין המחוזות:

ניתוח עומק של מאפייני התעסוקה במחוז הצפון, מצביע על דומיננטיות של התעשייה המסורתית ותעשייה מסורתית-מעורבת (להלן ביחד: "תעשייה מסורתית") במחוז זה. כ-22% מסך המועסקים בתעשייה עובדים במחוז צפון, שיעור גבוה בהרבה משיעורה היחסי של אוכלוסיית מחוז הצפון מכלל המדינה שעומד על 16.5% (נתוני המועסקים בתעשייה הם מתוך סקר כוח אדם שנתי הלמ"ס 2013).

זאת ועוד, 18% מהמועסקים במחוז צפון, מועסקים בענפי התעשייה, זאת לעומת 12% בכלל הארץ. מרכזיותה של התעשייה במחוז הצפון היא תוצאה של מגמת גידול מתמיד במספר המפעלים באזור זה.

משנת 2007 ועד שנת 2013 גדל מספר המפעלים במחוז הצפון בכ-1,000 מפעלים, לעומת קיטון של כ-700 מפעלים במחוזות מרכז ותל אביב (מתוך תעשייה, כרייה וחציבה - מדדים וסיכומים שנתיים, עבור השנים הרלבנטיות, הלמ"ס). כמו כן, כ-68% מהמועסקים בתעשייה במחוז צפון מתרכזים במפעלי התעשייה המסורתית והמסורתית מעורבת, הסובלים מרמות פריון עבודה נמוכות.

זאת לעומת כ-50% במחוז מרכז ומחוז דרום (מתוך סקר תעשייה, כרייה וחציבה 2012). הפריון הנמוך בתעשייה המסורתית מוביל בין היתר לרמות שכר נמוכות בקרב המועסקים בענף זה ולכך השפעה על רמת החיים במחוז צפון. הפריון הנמוך בעבודה מאפיין גם את ענפי המסחר והשירותים, בדגש על העסקים הקטנים והבינוניים הפועלים בסקטור זה.

נוכח נתוני התעסוקה ומרכזיות ענף התעשייה במחוז צפון, מוצע בהחלטה זו מכלול של צעדים בתחום זה. בתוך כך, מוצעים, מענקים למשיכת חברות, מסלולים להעלאת הפריון בעבודה וכלים לקידום חדשנות בתעשייה. תכלית כלים אלו הן להגדיל את היצע העבודה-קרי משיכת חברות והגדלת ההשקעות של החברות לשם יצירת מקומות עבודה נוספים, וגם להביא להעלאת רמת הפריון בעבודה, בין היתר, באמצעות עידוד מחקר ופיתוח. כלים אלו צפויים לתרום לעליית רמת השכר במחוז צפון ולירידה בשיעור האבטלה. העלאת הפריון בעבודה צפויה להביא להעלאת רמת השכר ולצמצום האי-שוויון.

תיירות:

המטרה העומדת בפני מגישי הצעת מחליטים זו בנושא תיירות הינה כפולה:

1. הגדלת כמות התיירים המבקרים באזור הן תיירות נכנסת והן תיירות פנים

2. הארכת שהות של תייר המבקר באזור לטווח זמן של בין שלושה לארבעה לילות

על פי כלל המדדים, מהווה הגליל את המוקד לתיירות הטבע בישראל. באזור ישנם נכסי טבע ארכיאולוגיה, היסטוריה ודת. ענף התיירות הגלילי מאובחן על ידי מחקרים מובילים כמנוע צמיחה אזורי ולאומי, כיום מועסקים באופן ישיר בענף התיירות בגליל למעלה מ-15,000 אנשים.

לפי גורמי המקצוע במשרד התיירות קיים פוטנציאל תיירותי בלתי ממומש במחוז הצפון. לאור זאת, השקעה בענף זה צפויה להגדיל את היצע מקומות התעסוקה. מחוז צפון מאופיין במוקדי תיירות המושכים תמהיל מגוון של תיירות נכנסת. לדוגמה, עכו העתיקה הוכרה כאתר מורשת עולמית על ידי אונסק"ו ובאתר מבקרים כחצי מיליון תיירים מחו"ל בשנה. משרד התיירות אף הכיר בקו החוף הצפוני של ים התיכון, כחלק מערי הליבה בהן יתמקד המשרד בפיתוח תשתית תיירותית. במסגרת זו הוקם והחל לפעול קו שייט בין העיר עכו לנמל

חיפה. ערים נוספות במחוז צפון, שנמצאות בתהליך תכנון תיירותי הן טבריה ונצרת. לערים אלו ישנו פוטנציאל להוות מוקדי עלייה לרגל בעלי חשיבות לבני הדתות השונות. בנוסף לערים שכבר הוכרו כערי ליבה עם פוטנציאל תיירותי, ערים וישובים נוספים בגליל כדוגמת נהריה, בית שאן צפת וראש פינה מחזיקות בנכסים תיירותיים שיכולים להוות מוקד לתיירות פנים ולתיירות נכנסת ערים אלו מתקשות להשקיע בנכסי התיירות.

מחוז הצפון מעניק לתייר מגוון חלופות מסוג תיירות טבע ולינה כפרית, אשר יוכלו להוות מוקד משיכה לתיירים שונים, לדוגמא: לפיתוח תיירותי ופיתוח של מקומות לינה אותנטיים ייחודיים של גרעין הכפר העתיק בפקיעין, יש פוטנציאל להוות גורם משיכה לתיירים משלוש הדתות המרכזיות. הגיוון הרב במוקדי התיירות השונים במחוז הצפון יוכל לפנות לתמהיל מגוון יותר של תיירים ובכך להגדיל את סך התיירים הנכנסים לישראל, ובד בבד להגדיל את תמהיל אתרי התיירות השונים במחוז צפון בפרט ובארץ בכלל, כך שיותר אוכלוסיות יהיו שותפות לפיתוח וקידום המוצר התיירותי.

בשנים האחרונות נהנה הגליל ומחוז הצפון מפריחה יחסית בכמות התיירות הנכנסת לישראל וממצוקת המחסור בחדרי לינה בישראל, יחד עם זאת בניגוד למגמה במרכז הארץ (תל אביב, ירושלים) ודרומה (ים המלח ואילת) מאופיינת התיירות הצפונית כתיירות קבוצות וזאת בניגוד למגמה העולמית הקיימת של "התחזקות" תיירות הבודדים ותיירות תוכן ואווירה.

בכדי להגביר את תיירות הבודדים ואף את תיירות הפנים (במיוחד בימי קורונה) נדרש להתגבר על כמה קשיים בולטים המאפיינים את המחוז הצפון בכל הקשור לניהול וקידום התיירות:

ריבוי רשויות ואשכולות - כאמור המחוז הצפוני כולל 94 רשויות 51 אשכולות כל אחד מהם רואה את נושא התיירות מנקודת מבטו הצרה. העדר גוף איזורי מרכז מקשה על ריכוז מאמץ, קביעת תעדוף אזורי והקצאת משאבים נכונה ויעילה.

היעדר תכנון וביורוקרטיה - יזמי תיירות באזור מעידים על קשיים רגולטוריים וביורוקרטיים, בעיקר קיים קושי להשיג שטחים ולקבל היתרי בניה מהרשויות ומגורמים כמו מנהל מקרקעי ישראל, קק"ל ורשות הטבע והגנים.

דירוג סוציו דמוגרפי נמוך - רבות מהרשויות במחוז הצפון "סובלות" מקשיים כלכליים אינן יכולות ו/או רואות בהשקעה לטווח ארוך במיזמי תשתית/תוכן תיירותיים הכרח, גם אם ברור שיהפכו להיות רווחיים בעתיד. לפיכך אינן נרתמות לתשלומי מאצ'נג הנדרשים עפ"י הנהלים הקיימים במדינה.

אזור גיאוגרפי רחב - יחסית למדינות אחרות מדינת ישראל אינה סובלת ממרחקים גדולים בין איזוריה השונים, יחד עם זאת מחוז צפון גדול יחסית וסובל מבעיות תחבורה ותשתית תחבורה. המעבר בין אטרקציות ומרכזי תיירות מהווה אתגר קשה לפיצוח. בנוסף ולמצער רכבת ישראל אינה מהווה פתרון תחבורתי לתיירות בשלב זה. בעיה נוספת בהקשר זה היא ריבוי שטחים שלא מתוחזקים ולא מפותחים מבחינה תיירותית.

מחסור בחדרי לינה - ככלל אזור הצפון אינו משופע בבתי מלון ונשען בין השאר על צימרים וחדרי אירוח, האזורים בהם קיימת מלונאות מרוכזת הינם חיפה טבריה ומעט נצרת, כאשר טבריה ונצרת משרתות בעיקר תיירות קבוצות צליינית. צימרים וחדרי אירוח אינם מהווים פוטנציאל לינה לקבוצות ורבים נתקלים בקשיי שיווק ועמידה בסטנדרטים תיירותיים.

מיעוט בתכנים/חיי לילה - האזור משופע באתרי תיירות (יחסית לאזורים אחרים בארץ) ומגוון מאד גם ברמה הנופית וגם בהיבטים היסטוריים, ארכיאולוגיים, דתיים.

יחד עם זאת האזור סובל מהעדר אירועים תוכניים (פסטיבלים, הופעות, אטרקציות תוכניות, תחרויות ספורט בינ"ל) וכפועל יוצא גם חיי לילה דלים באופן יחסי.

ריבוי עסקים קטנים - ענף התיירות הגלילי מאופיין בעסקים רבים, חלקם עסקים מגזריים בדרג סוציו אקונומי נמוך, לא מרושתים ומתקשים ליישר קו עם דרישות השוק בהיבטי מוצר, שיווק ושיירות.

מיתוג- כיום כלפי חוץ (תיירות נכנסת) וטרם תקופת הקורונה סבל כל אזור הגליל מהתעלמות מותגית ונהנה מכוחם של מרכזי תיירות כגון נצרת וטבריה (תיירות צליינית) ועכו העתיקה שהוגדרה כמרכז מורשת עולמית.

השכלה גבוהה וחינוך

בתחום ההשכלה הגבוהה והחינוך ישנם פערים בין מחוז צפון ליתר המחוזות בארץ. במחוז צפון עדיין ישנם פערים משמעותיים בהישגים לימודיים, למשל:

מנתוני המיצ"ב (מדד יעילות וצמיחה בית ספרי) לשנת תשע"ו עולה כי נתוני המיצ"ב במחוז צפון ומחוז דרום במקצועות מתמטיקה ואנגלית, הן בכיתות ה' והן בכיתות ח' נמוכים מהממוצע הארצי (לדוגמה: הממוצע הארצי במתמטיקה כיתות ה' הוא 554 בעוד שבמחוז צפון הנתונים הם 536 ובמחוז דרום ציון זהה. גם לגבי אנגלית כיתה ה' - הממוצע הארצי הוא 542 בעוד שבמחוז צפון הציון הוא 538 ובמחוז דרום 523; בכיתה ח', במתמטיקה הממוצע הארצי הוא 532 בעוד שבמחוז צפון הציון הוא 515 ובדרום 494; באנגלית באותה שכבת גיל, הממוצע הארצי הוא 564 ואילו במחוז צפון הציון הוא 556 ובדרום - 541).

כמו כן, שיעור הזכאים לתעודת בגרות בשנת 2015, לפי נתוני הלמ"ס, עמד על 73.7% בלבד ואחרי מחוז ירושלים מדובר בשיעור הזכאות הנמוך ביותר בארץ. במטרה להמשיך במגמת צמצום הפערים בתחום זה מוצעים צעדים בתחום פיתוח ההון האנושי בתחום החינוך וההשכלה הגבוהה במחוז צפון.

בנוסף לכך, בשנת 2016, שיעור בעלי 13 שנות לימוד או יותר מתוך סך התושבים בגיל העבודה, היה הנמוך בארץ ועמד על 36% (על פי סקר כוח אדם של הלמ"ס). זאת לעומת, 50% ו-53% במחוז מרכז ובמחוז תל אביב בהתאמה, ו-49.8% במחוז ירושלים ו-40% במחוז הדרום.

בנוסף לנתונים אלו, בבחינה של התפלגות הסטודנטים לתואר ראשון לפי מחוז של המוסד להשכלה גבוהה בשנת תשע"ו (על פי פרסום המל"ג וות"ת, "מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל", 2016) ניתן לראות כי מחוז הצפון מאופיין בשיעור נמוך של סטודנטים, העומד על פחות מ-10%, לתואר ראשון מתוך סך מהסטודנטים בכל הארץ. זאת בהשוואה למחוז ירושלים עם 13.6%, למחוז חיפה עם 13.7%, מחוז דרום עם 14.2%, מעל ל-17% במחוז מרכז ומעל ל-31% במחוז תל אביב. נתון זה מצביע, בין היתר, על היצע נמוך של אפשרויות הלימוד להשכלה גבוהה בצפון. כאמור לעיל, מחוז דרום קיבל תוספת משאבים בתחום זה במסגרת החלטות ממשלה קודמות.

תחבורה

לפי מחקר שנערך בבנק ישראל בשנת 2008 ("השקעה בתשתית תחבורתית, יוממות ושכר"), עולה כי להשקעה בתחום התחבורה האווירית והיבשתית ישנה חשיבות רבה בפיתוח כלכלה מודרנית ובצמצום פערים כלכליים בין הפריפריה למרכז. לתשתית כבישים יעילה תרומה רבה לשיפור הגישה לחברות, ללקוחות, לספקים ולעובדים פוטנציאליים.

כדי לתת מענה לצורך בחיבור מחוז הצפון למרכז הארץ ממשלת ישראל השקיעה בשנים האחרונות מיליארדי ש"ח במחלפים וכבישים מהירים בצפון הארץ לצד פיתוח תשתיות רכבת כמו למשל, רכבת העמק מחיפה לבית שאן (תכנון וביצוע מסילת רכבת בודדת בקטע שבין חיפה ועד לבית שאן באורך של כ-60 ק"מ) וקו עכו כרמיאל (תכנון וביצוע מסילת ברזל כפולה בקטע שבין עכו לבין כרמיאל באורך של כ-23 ק"מ). בהחלטה זו נכללים פרויקטים נוספים, גם בתחבורה ציבורית וגם בתשתיות הכבישים, שנותנים את המענה בחיבור רשויות מקומיות בתוך מחוז צפון ובסיוע לחיבור מחוז הצפון למרכז. פיתוח תשתיות בתחום התחבורה הוא צעד משלים לצעדים הנעשים בתחום הפיתוח הכלכלי ובתחום החינוך וההשכלה הגבוהה.

כחלק מהתוכנית האסטרטגית של משרד התחבורה, לחיבור הצפון למרכז, מוצע להמשיך בהשקעות הענפות, בדגש על תחבורה להסעת המונים בצפון, והכל כמפורט בהחלטה זו.

ביטחון

בתחום ההיערכות לחירום ומוכנות למלחמה קיבלה ממשלת ישראל החלטה בשנת 2017 להעלאה מהותית של המוכנות לעת חירום. פערי המיגון בצפון גבוהים ונעים בין 25-45% בסקטור הפרטי. ההחלטה על סך 5 מיליארד ₪ כללה תקציב לבניית מיגון לבתי אב, חיזוק תשתיות לאומיות ובתי ספר מפני רעידות אדמה והשלמת מרכיבי התגוננות אזרחית. עד כה הוקצו כ 300 מיליון ₪ בלבד ופערי המיגון והמוכנות לחירום דורשים את מימוש ההחלטה.

ביטחון אישי

מחוז צפון משתרע על פני 4473 קמ"ר וצפיפות התושבים בו נמוכה. המשמעות היא מרחקים גדולים ממקום למקום, המשפיעים על זמן תגובה ארוך בעת פניית תושבים למשטרה. הדבר תורם להפחתת תחושת הביטחון בקרב תושבי האזור ולזמינות אובייקטיבית נמוכה יותר מצד המשטרה. מבחינת שיעור העבירות בצפון, הרי שהוא עומד על 32 עבירות בקירוב ל-10000 איש במחוז צפון לעומת שאר המחוזות (למעט מחוז הדרום) המדגימים שיעור נמוך יותר, אשר נע בין 20 ל-25 עבירות ל-10000 איש.

גם שיעור עבירות כלכליות ועבירות מרמה ל-10000 איש במחוז צפון הינו פי 2 מהשיעור בשאר המחוזות ומבוצעות בו 6.2 עבירות מרמה ועבירות כלכליות לכל 10000 איש.

עבירות רכוש

יש לציין כי תחום עבירות הרכוש הוא אחד התחומים המשפיעים באופן קשה על תחושת הביטחון של אזרחים במחוז צפון ובמחוז דרום שיעור גבוה של בהשוואה לשיעורן בשאר המחוזות.

**טיוטת ההצעה שלעיל תועבר בשבועות הקרובים לידי שרים ובכירים לשם קידום המהלך המשותף והבאת
בשורה חדשה למרחב הגליל.**

**אנו תקווה כי יוזמת ההצעה תישא פירות ומועצת הגליל תעמוד כגוף מייצג משמעותי אל מול מקבלי
ההחלטות הן בשלב קבלת ההחלטה, ולאחריה - בשלב גיבוש תכניות עבודה וביצוען.**

בברכה,

מנכ"ל מועצת הגליל - גולן ואן.

